СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 97. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 27-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 97. Jersey City, N. J., Monday, April 27, 1936. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ НА ДОПОМОГУ ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ ЧЛЕНАМ

На засіданню головного екзекутивного комітету Українського Народного Союза ухвалено призначити $1,789.91 для тих членів Українського Народного Союза, що потерпіли від повени.

Скористають з цеї допомоги члени 13 відділів.

РОЗКРИВАЮТЬ УПРАВУ ТАВНСЕНДОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Перед спеціяльним комітетом палати послів відбувалося в пятницю переслухання в справі заряду орґанізації для переведення пляну Тавнсенда про пенсії на старі роки. Головним свідком був Роберт Клементс, співосновник орґанізації Тавнсенда.

Свідок заявив, що орґанізація Тавнсенда, звана „Олд Ейдж Ріволвинг Пеншенс, Інкорпорейтид" або коротко „Ов-Ей-Ар-Пі", не правиться демократичними способами. Дирекції члени не вибирають, бо її установляє довільно самий д-р Френсиз Тавнсенд.

Комітетові предложено теж протоколярні книжки орґанізації, але показалося, що в них нема протоколів з багатьох засідань ради, що відбулися в 1934-тім році.

Клементс признав, що він зрікся уряду секретаря-касієра орґанізації та що йому орґанізація заплатила відступного за його уділ у видавничій спілці орґанізації 50,000 долярів.

БОРОТЬБА ЗА ПОДАТКОВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН. — Проєкт нового податкового закона викликує далі завзяті дебати в конґресі. Замітно, що на засіданню в пятницю проти проєкту виступав між іншими й один демократ, конґресмен Лемнек з Огайо, закидуючи проєктові, що проба стягати податки від корпорацій це удар у розвій бизнесу.

СТЕЙТИ БЕРУТЬСЯ ДО ДОПОМОГИ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Ґубернатор Леман вислав до стейтової леґіслятури спеціяльне послання про потребу ухвалення на допомогу безробітним 40 міліонів долярів.

У Нюарку, Ню Джерзі, відбулася нарада провідників републиканської більшости в обох палатах нюджерської стейтової леґіслятури в справі допомоги безробітним. Постановлено, що стейт має постаратися за фонди на цю ціль, а ними мають розпоряджати місцеві уряди. Леґіслятура ще не відбула засідання, і безробітні далі сидять у салях нарад.

СКАНДАЛИ З ДЕТЕКТИВАМИ.

НЮ ЙОРК. — Поліція 8 стейтів шукає Елиса Ґ. Паркера (молодшого), детектива, котрого минулого четверга велика лава присяжних суддів у повіті Кингз постановила поставити на суд за те, що, мовляв, він з 4 іншими людьми схопив був Пола Вендела, трентонського адвоката, та заставив його муками признатися до участи в викраденню й убивстві дитини Линдберга. Де перебуває цей Паркер, не знає ні прокуратор, ні батько Паркера, начальник бюра детективів нюджерського повіту Берлингтон, котрому нюджерський ґубернатор Гофмен припоручив був прослідити справу Гавптмана, коли Гофменові прийшлося вирішувати просьбу Гавптмана за дарування кари смерти.

У Ню Йорку поповнив самогубство Чарлз Гемендингер, 56-літній детектив, що брав визначну ролю в слідстві над вбивством Семюела Дрокмена. Кажуть, що Гемендингер перед самогубством говорив з прокуратором, котрий закидав йому хабарництво.

ХОЧУТЬ ПОЗБАВИТИ КОНҐРЕСМЕНІВ НЕДОТОРКАЛЬНОСТИ ЧЕРЕЗ ЗЬОНЧЕКА.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Генкок з Ню Йорку заповідає внесення проєкту закона про відобрання конґресменам посольської недоторкальности.

Хоч конґресмен цього не каже, але його проєкт видимо спровокувала подія з конґресменом Зьончеком, котрий не хотів іти в суд, коли його візвали за скору їзду автом. Коли суддя засудив Зьончека на 45 долярів кари, конґресмен сказав, що він грощей не має. Суддя казав задержати його в арешті, поки грошей не дістане. По одній годині кару заплатив конґресмен О'Конор з Ню Йорку і Зьончек вийшов на волю.

Один поліційний сержант, що брав участь у бійці з конґресменом Зьончеком, має викручений палець на руці та побите лице.

НОВА УПРАВА АКАД. ТОВ. „СІЧ" У ВІДНІ.

На надзвичайних загальних зборах найстаршого українського студентського товариства „Січ" у Відні вибрано такий уряд: Голова: Богдан Юськевич, канд. мед.; заст. голови: Василь Мричко, канд. мед.; І. секретар: Маркіян Припхан, канд. мед.; II. секретар: Мирослав Жарський, абс. тех.; касієр: Карпо Микитчук, студ. Вис. Торг. Шк.; І. бібліотекар: Ярослав Явний, студ. Вис. Торг. Шк.; II. бібліотекар: Ярослав Бойдуник, абс. тех.; архівар: Іван Дачишин, студ. мед.; господар: Богдан Вільчинський, студ. мед. вет.; прес-референт: Андрій Жук, канд. тех.; заступники виділ.: Роман Гарас, канд. тех.; Амвросій Головач, студ. муз.

ТОРГУЮТЬ ВЛАСНОЮ КРОВЮ.

В домі медиків у Варшаві повстав „академічний осередок кроводавців", що переводив торік 287 трансфузій, переливаючи 50,383 кубічних центиметрів крови. Пересічний кошт одного куб. цм. рівнався 69 сотикам. Крім того було 35 безплатних трансфузій у скількости 5,260 куб. цм. крови. „Осередок кроводавців" функціонує цілу добу і може до 25 мінут доставити кроводавця до трансфузії.

НЕГИГІЄНІЧНІ ГРОШІ.

Ческий бактеріольоґ Маріц завдав собі труду прослідити й обчислити скількість бактерій, що знаходяться на ріжних обігових монетах. Він ствердив, що найбільше бактерій знаходиться на монетах мідяних і бронзових, менше на ніклевих, а ще менше на срібних. У противенстві до нешкідливих переважно для здоровля бактерій, що покривають сталеві монети, бацилі, які осідають на паперових банкнотах, викликують недуги, і є їх дуже багато. Маріц ствердив теж, що на монетах бактерії живуть до 8 днів, а на банкнотах 75 до 100 днів.

ОГРАБИЛИ СПІВАЧКУ.

Еспанська кольоратурова співачка Мерцедес Капсір, що відбуває тепер турне по совєтській Росії, стала жертвою бандитського нападу. Підчас їзди з Одеси до Києва добулися грабіжники до її спального переділу й оголомшили її та її чоловіка хльороформом. Опісля забрали їм усі дорогоцінности й гроші. Досі не вдалося поліції попасти на слід бандитів. Співачка Капсір знана з виступів у цілій Европі.

НАЙМОЛОДША МАШИНІСТКА.

Відомо, що у деяких великих містах улаштовують що року змагання писальних машиністок, щоб призначити нагороду для найшвидших. Французька преса подає звістку, що у Парижі належить до найзручніших машиністок 7-літня Жанна Труве і що вона напевно здобуде нагороду при найближчих змаганнях. Цікаве тут те, що важкий правопис, з яким багато французів не можуть дати собі ради, вивчила дитина, заки ще почала ходити до школи.

СУДОВА СКАРГА ЗА НЕВДАТНУ ОПЕРАЦІЮ.

Проти варшавського хірурга д-ра В. Л. ведеться судове слідство під закидом ушкодження тіла й ошуканства. Скаргу внесла жінка одного варшавського архитекта, що нездужала на нирки. Відомий хірург д-р Л. рішив, що треба перевести операцію, щоб усунути каміння з нирок. Хора на це згодилася. Після операції хірург заявив, що усунув тільки один камінь з нирок і передав його хорій на память. Одначе хора не подужала і мусіла дальше лікуватися та шукати поради в інших спеціялістів. Тоді виявилося, що хірург замилив пацієнтку і затаїв перед нею правду. Бо показалося, що д-р Л. зовсім не знайшов у нирках каменя, зате витяв цілу нирку. А що друга нирка теж хора, то наразив пацієнтку на небезпеку, бо на думку знавців не можна було усувати нирки, коли й друга була хора. Проти д-ра Л. лікарська палата почала дисциплінарну справу, а врешті пацієнтка, спираючись на опінії визначних лікарів, зложила донесення до прокуратури, обвинувачуючи д-ра Л. в тяжкому ушкодженні тіла та ошуканстві. Справа викликала велике поруження в лікарському світі. У звязку з доходженням прокуратура звернулася по опінію до лікарського виділу краківського університету.

ПЕРЕБУДОВА МОСКВИ.

Як повідомляє совєтська преса, в Москві приступають до будови величезної „Палати Совєтів". Будинок подумано як підставовий стовп памятника під статую Леніна, якої висота доходить до 70 метрів, отже 17 поверхів, а стовп 50 поверхів. Буде це найвищий будинок світа, що матиме дві амфітеатральні салі, одну на 20 тисяч осіб, другу меншу на 6 тисяч, поміщення на бібліотеку, читальню, авдиторії і т. п. Перед будинком буде влаштоване форум з поверхнею 100 тисяч кв. метрів. Палата Совєтів створить нову сильвету Москви і подумана як урбаністичний осередок майбутніх хмародерів. Отже червоні володарі Москви ступають слідами єгипетських фараонів і будують новочасну піраміду, тільки не таку тревалу. Людська праця їх нічого не коштує, бо розпоряджають міліонами невільників.

20-ЛІТНЯ МАТИ 6 ДІТЕЙ.

Жінка одного листоноша в Рейкявік (Ісляндія), 20-літня Ґуста Реслонд, що вийшла замуж тому три роки, вродила вдруге трійнята. Отже впродовж трьох років стала матірю пятьох хлопців і одної дівчинки. Вона походить із Швайцарії і має близнячку сестру. Управа міста признала їй нагороду в сумі 500 корон.

СЕРЦЕ ПРАВОРУЧ.

В Ясах (Румунія) інтернували на клініці 24-літнього вояка Ґ. Заблека. Лікарі ствердили, що серце в нього знаходиться на правому боці тіла. Його орґанізм позатим зовсім нормальний і він не має ніяких болів через цю одну аномалію. Явищем зацікавилися лікарі.

НОВИЙ ПРОЄКТ „РАЮ НА ЗЕМЛІ".

Французька преса принесла відозву якогось Моріса Аляра, що хоче бути успішним реформатором і закупив оподалік Таґіті острів Вана-Вана, на якому задумує влаштувати „рай". На його думку досить купити на цьому острові визначений терен за 15,000 франків, на якому стане за ті гроші гарна вілля, призначена для одної родини, і до щастя нічого більше не треба. Клімат на острові ідеальний, природа чудова, овочів і звірини повно. На берегах знаходяться лави устриць і перел. Двічі на місяць курсує корабель між островом Вана-Вана і Гаваї. Право поселюватися на острові мають тільки жонаті та батьки родин. Кавалерам вступ туди заборонений.

РЕГАБІЛІТАЦІЯ ЛЮДОЇДІВ.

Австралійський антрополоґ д-р Томсон перебував довший час серед пралісів Австралії, щоб студіювати життя і культуру місцевих мешканців, яких зачислено до людоїдів. Він вивчив швидко їхню мову і здобув собі повне довіря цілого дикого племени. Вивязалася між ними щира дружба, якої не нарушила ніяка лиха пригода. Вчений ствердив, що тубильці, з якими він близько зустрічався, це добродушні люди і зовсім не заслугують на погану славу, яку їм загально приписують. Взагалі вони дуже боязливі і примітивні. Одначе найвизначнішою рисою їхнього характеру це чемність, якої він ніколи не надіявся. Коли Томсон занедужав, вони доглядали його з сердечною самопосвятою і тішилися щиро його подужанням. А що вони їдять також людське мясо, то буває це дуже рідко і тільки з релігійних мотивів. Вони їдять людину в надії, що переймуть на себе її найідеальніші прикмети.

ЩО МОЖНА ПОЧУТИ В РАДІО.

Цими днями французькі радіослухачі були дуже здивовані, коли підчас авдиції одної пєси з державного театру „Французької Комедії" почули нараз дуже неприємні звуки. Зпочатку думали, що це технічна хиба апарату. Виявилося, що підчас гри акторів один з них, що чекав на свою черґу в другій дії, сів собі поруч на крісло і заснув. У сні почав так голосно хропіти, що його хропіння виступало багато сильніше, ніж діяльог акторів.

ОГРАБИЛИ РЕЕМІҐРАНТА З АМЕРИКИ.

В селі Грищині, пов. Пінчів, три замасковані бандити добулися в ночі до дому Ст. Колодійчака, в якого мешкав 50-літній Антін Сіяк з жінкою Софією, що вернувся недавно з Америки. Бандити стероризували стріляниною домівників, звеліли всім клякнути й обернутися лицем до стіни, а потім заграбили 3,500 долярів, кільканадцять злотих і біжутерію. В часі грабунку жінка Сіяка втекла на під, звідки впала на землю і вбилася. При ній знайшли опісля значну суму долярів, якої бандити не забрали.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ЗГАДАЛА РОКОВИНИ СМЕРТИ ШЕВЧЕНКА

ЛОНДОН. — З нагоди 75-ліття роковин смерти Великого Кобзаря Українське Бюро в Лондоні подало до анґлійської преси короткий життєпис Тараса Шевченка. Його помістила ціла низка часописів.

РЕЛІҐІЙНІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає, що католицький тижневик „Теблет" помістив довгу статтю про теперішнє положення на Україні, особливож про реліґійні переслідування віруючих. Майже всіх католицьких священиків повисилано на Сибір, Соловки, або позамикано у вязниці. Із смертю екзарха о. Фйодорова, якого настановив був митрополит Шептицький, осталися всього один чи два католицькі священики на цілу Україну.

В Лондоні перебував також епископ д'Ербіні, один з найкращих знавців реліґійних справ у Совєтах. На приняттю, яке влаштували для нього католики Лондону, був присутній також управитель Українського Бюра. Епископ представив незавидне положення віруючих у Совєтах, особливо на Україні. Свою промову ілюстрував совєтськими шкільними підручниками з безбожницькими текстами, численними протиреліґійними афішами і т. п., якими послугується безбожницька акція в Совєтах. Казав, що на Україні остався тільки один, німецький, осліплий католицький священик. Казав теж, що терплять не тільки католики, але й православні та евангелики. Совєти змінили тепер тактику. Не вбивають священиків, але нищать їх повільною смертю. Тисячі священиків вимирають з голоду й холоду на засланнях і у вязницях.

ПРАВОПИСНИЙ ХАОС ПОЛЯКІВ.

ЛЬВІВ. — Пише „Новий Час":

Нарікають наші люди на хаос в українському правописі. Всетаки, здається, він менший від правописного хаосу в Поляків. Тому рік Польська Академія Наук і міністерство освіти покликали до життя окремий правописний комітет для переведення реформи польського правопису. Вже появилося прилюдне звідомлення засідання цього комітету. Дотеперішні реформи польського правопису викликали чимало застережень з ріжних сторін. В квітні має комітет затвердити нові реформи і віддати їх до міністерства освіти в Варшаві для поручення вживати його по школах.

Проти постанов цеї комісії знявся крик по польських журналах і часописах. Через те повстав у поляків правописний хаос. І тепер ніхто не знає, як правильно писати.

ЕПИСКОП ХОМИШИН ПРО АНТИСЕМІТИЗМ.

ЛЬВІВ. — Львівська сіоністична ґазета „Хвіля" подає розмову свого представника з станиславівським епископом Григорієм Хомишином. Темою розмови була справа антисемітизму, що почав ширитися в цілій Польщі в жахливий спосіб.

Епископ Хомишин заявив, що антисемітизм є дитиною національного шовінізму. Не визнаю в ніякій людині — говорив він — меншевартости з огляду на її віроісповідання, чи національність, чи стан, а ціню передовсім в людях людське достоїнство. Не є християнином той, хто гнобить ближнього, бо справжнє християнство є проти гнету і неетичної боротьби та осуджує їх. А далі говорив еп. Хомишин таке:

„Для мене і для кожного правовірного християнина Мойсей є й остається по вічні часи святим чоловіком, таксамо всі жидівські пророки, бо були натхнені Святим Духом. І чим є супроти ореолу їх святости якась підла і низька аберація*) націоналізму?"

А протижидівські вибухи, казав епископ, є — збочення націоналізму.

ПРО РУЗВЕЛТОВУ „АМЕРИКАНСЬКУ ЛІҐУ".

ЛОНДОН. — У пресі й урядових колах задоволені з задуманої поїздки президента Рузвелта до Канади. Кажуть, що це буде добра маніфестація дружніх відносин між Анґлією і Злученими Державами, які вже тревають поверх 100 літ. Буде це теж добра мирова маніфестація між двома сусідніми державами: Канадою і Злученими Державами. Обидві держави є відділені границею, яких 3,000 миль довгою і цілком неуфортифікованою. І тому мабуть живуть між собою в таких добрих відносинах. Оці відносини мають бути підставою до створення американського союзу. Це буде свого роду друга Ліґа Націй, але вже чисто американська. І є вигляди на те, що ідея та здійсниться, бо держави латинської Америки набирають щораз більшого довіря до Злучених Держав. Кажуть, що Злучені Держави вже позбулися своїх імперіялістичних намірів.

*) Аберація — омана, збочення з простої лінії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917. authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЛЮДЯНІСТЬ

Конґресова боротьба за новий іміґраційний закон іще не покінчена. В конґресі виявилися останніми часами нові вороги законопроєкту Кера і Кулиджа, що старається зарадити ріжним зловжиткам і кривдам, що є конечним вислідом строгого примінення тепер обовязуючого закона.

Два тижні тому зявилося в сенаті навіть щось у роді обструкції проти цього проєкту, коли сенатор Рейнолдс запалився проти проєкту Кера до того, що загрозив заговорити його на смерть. Піддав він був тоді проти проєкту закиди, які мусіли промовити до тих американців, що причину всякого нещастя в краю добачують у чужинцях. Він старався доказати, що між людьми, котрих тепер мають відставити до краю їх приналежности, є багато людей, що повинні бути відставлені. Він доказував, що між тими людьми, котрих акти предложено конґресові як людей, що заслугують на побут в Америці, є преріжні злочинці, що на такий побут не заслугують. Він промовляв проти того, щоби давати притуловища в краю тим людям, що поповнили злочин, та викпивав законопроєкт Кера і Кулиджа, називаючи його законопроєктом не про депортацію (вивіз), але законопроєктом про імпортацію (ввіз) чужинців.

Два тижні по цій промові мав нагоду відповісти на ці закиди сенатор Ковпленд. Він признавав очевидно, що Америка, як кожда держава, має право висилати з своєї території немилих їй людей. Америка спеціяльно має право відсилати до краю походження тих іміґрантів, що показали тут свої злочинні нахили. Природна річ, що така депортація це немовби кара, і то тяжка кара, бо звичайно висланий міг би жити в Америці, а в ріднім краю ледво чи зможе заробити собі на прожиток. Одначе й це Америка має право робити.

Признавши Америці таке право, сенатор Ковпленд звернув увагу конґресові, що коли кара депортації була би на місці в нормальних часах, вона не є на місці в таких часах, як нинішні, себто в часах економічної кризи та політичних переворотів. Вислати іміґранта з Америки в Европу дуже часто значить вислати його в край невпорядкованих політичних умов, дуже часто під владу жорстоких та безоглядних деспотів, видати його на ласку й неласку нелюдяних правителів. Ковпленд звертав увагу, що найбільше таких людей приходить з Росії і Німеччини та що висилка цих людей до Росії й Німеччини значило би наражувати їх на люті переслідування, часто на смерть.

Сенатор Ковпленд слушно називав таку політику нелюдяною та остерігав перед нею Америку. Америка може карати людей за злочини, які вони поповнили в її межах, але висилати їх назад до краю їх походження, де їх уряд карав би за їх політичні переконання, було би нарушенням основних прав людства.

Сенатор Ковпленд заслужив собі за свою промову на признання не тільки від іміґрантів, але й від усіх оборонців прав людини.

ПОЛЬЩА НА РОЗДОРОЖЖІ

(Допис з Варшави).

Ніколи ще після відновлення державної самостійности не була Польща в такій критичній ситуації, як тепер, року Божого 1936. Польща встала до незалежного життя не своєю силою, а завдяки державам антанти та Злучених Держав Америки. Найбільше долею Польщі турбувалася при кінці світової війни Франція, що хотіла мати в поляках союзників проти розбитої Німеччини, та проти російського большевизму, який в рр. 1918—1920 активно готувався до „світової революції". Проти Німеччини та Росії була потрібна Франції Польща, як **велика держава.** Тому Франція щиро помагала Польщі збільшувати її території коштом сусідніх народів: українців, білорусинів та німців. Жертвою цієї французької політики впала, між іншими, також Західня Україна, яку Франція пожертвувала полякам 1919 року і для її завоювання післала польську армію Галлера.

Зміна режіму в Німеччині 1933 року перемінила пляни і карти европейської політики. Німеччина протягом останніх років відновила свою військову могутність. Ще за життя Пілсудського ходили уперті чутки, що польський диктатор, зараз після приходу до влади Гітлера, пропонував французькому урядові негайно почати війну проти Німеччини, щоб не дати німцям озброїтися. Тому, що Франція не відважилася прийняти плян Пілсудського і пішла на зближення з Советами, Польща обернулася лицем до Німеччини. Пілсудському „союз" із большевиками проти Німеччини здавався більше небезпечним, як союз із Німеччиною проти СССР.

Як би там не було, Польща чим далі то більше тратить своє неприродне „великодержавне" значіння. Поряд з такими великанами, як Німеччина та СССР, Польща не може бути конкуренткою на довший час. Надмірне зброєння на землі й на морі підрізує жили польського народнього господарства.

Теперішні армії надають величезної ваги **моторизації.** Щодо моторизованих частин польська армія стоїть далеко позаду від Німеччини та СССР і не може рівнятися навіть з малою, але технічно дуже поступовою Чехословаччиною. Польща не може догнати своїх сусідів, і віддаль між нею та сусідами більшає з кожним роком і навіть місяцем. В цих обставинах також і союз з Німеччиною дає багато мороки польському урядові. 1934 року сили Польщі та Німеччини були приблизно рівні, але тепер число німецького війська вдвоє більше, ніж у Польщі. Цей нерівний союз може привести до того, що Німеччина буде диктувати Польщі свою волю. Цього в Варшаві дуже бояться.

Внутрішні відносини в Польщі після смерти Пілсудського дуже змінилися. Пілсудський був визначним авторитетом у Польщі. Проти режіму, заведеного Пілсудським, не відважувалися виступати навіть найзавзятіші його противники — праві й ліві. Поміж наслідниками Пілсудського ніхто не має й тіни того авторитету, що мав померлий маршал. Всі вони — від президента Мосціцького і до полковника Славека, — жили сяйвом слави і впливу Пілсудського. Зокрема Мосціцький, що за новою польською конституцією відповідає за свою діяльність тільки „перед Богом та історією", був і є предметом колючих жартів і приповідок польських гумористів: кажуть, наприклад, що першого президента Польщі, Нарутовича, „убили, як пса", д р у г о г о, Войцеховського, „прогнали, як пса", а третій, Мосціцький, „служить, як пес".

Проти уряду Косцялковського shириться невдоволення в народніх масах, вичерпаних господарською крізою до краю. Цю ситуацію використовує опозиція: комуністи, соціялісти, партія Вітоса і особливо народова демократія. На додаток до всього, також у рядах урядової ґрупи нема згоди. Ґрупа „полковників" на чолі з Славеком веде боротьбу проти „мякуна" Косцялковського і хоче взяти владу в свої руки. Кожна опозиційна ґрупа має свої „ударні точки", в які бє, щоб дошкулити урядові. Найбільше розголосу набрала після смерти Пілсудського діяльність націонал-демократів. „Коник" польської ендеції від давніх часів є антисемітизм. Тепер гасло антисемітизму набрало ще більшої „популярности" з огляду на приклад Німеччини. Аґітація польських шовіністів привела вже до кривавих погромів жидів в ріжних містах. При цім ендеки хочуть використати протижидівські настрої для повалення теперішнього уряду, якому закидають, що він, мовляв, „продався жидам". Такі самі обвинувачення сиплються на голови польських міністрів за їхні гарні фрази про „відпруження відносин" між українцями та поляками: ендецька преса кричить, що польський уряд хоче „подарувати східні креси гайдамакам"...

Небезпека для уряду пілсудчиків з боку народоої демократії дуже велика. Можна сказати, що вся майже польська інтеліґенція стоїть під впливом ендеції; міська „вулиця", всяке шумовиння повторює захоплено гасла польських шовіністів і обіцяє різати „жидуф і гайдамакуф". Ендецький дух пройшов глибоко між польське урядництво, особливо в Познанщині. Буває, що поліція відмовляється чинно виступити проти ендецьких студентів, що зробили свої політичні башти в університетах.

Не так бучно, але не з меншою енерґією працюють у Польщі комуністи. Якщо раніше комуністична пропаґанда мала успіхи головно між жидами, українцями та білорусинами, то тепер ця пропаґанда робить своє діло найбільше між поляками. Не без участи комуністів відбуваються страйки, бунти безробітних (Краків, Ченстохова) і селянські повстання. Слід зазначити великої ваги факт: військо, покликане проти збунтованих польських селян, **відмовилося** стріляти...

QUO VADIS, POLONIA? (Куди йдеш, Польще?). До „справжнього" фашизму в дусі Мусолінія-Гітлера, уже без „ліберальних" фраз? Чи під диктатуру московського кнута через комуністичний переворот? Проти Советів з Німеччиною, чи проти Німеччини з СССР і Францією? Те чи інше рішення ховає в собі велику, навіть смертельну, небезпеку для польської держави.

Л. В.

ПАМЯТАЙМО ЗА СВОЇХ РЕМІСНИКІВ І ПРОМИСЛОВЦІВ

Не зашкодилоб в Америці, принаймні нашим ремісникам і бизнесменам, поперти довголітню, тиху, мозольну працю тих одиниць у старім краю, що розуміють, яку велику вагу відграє в нашім житті український ремісник та промисловець. Хто це розуміє, хай доможе цій справі, про яку говорить отся відозва:

ТОВАРИСТВО „РЕМІСНИЧО-ПРОМИСЛОВА БУРСА" У ЛЬВОВІ ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

В ювилейному році знесення панщини (1898) основано Т-во „Ремісничо-Промислова Бурса" у Львові. Товариство це, якого основниками були м ін. дир. В. Нагірний, д-р К. Левицький, проф. Ю. Романчук, о. А. Качала, А. Андрейчин та І. Ковальський — знані і заслужені українські патріоти, поставило собі за завдання виховати нашій суспільности кваліфікованих і свідомих ремісників, промисловців і купців.

Наше громадянство без ріжниці партійної приналежности і звання дуже прихильно оцінило змагання Ремісничо-Промислової Бурси. Вже тоді наш загал зрозумів значіння промислу, торговлі і ремесла для правильного розвитку національної справи. За зрозумінням прийшли діла. Між ними заслуговують на перше місце такі направду княжні дари, як жертва арт. співака Ол. Мишуги, запис о. Залуцького і постійна поміч Ексц. Митрополита А. Шептицького. Завдяки цим та іншим жертвам (про всі годі писати), завдяки праці Виділів — Ремісничо-Промислова Бурса вивела в український світ неодну сотку добрих купців, ремісників і промисловців — свідомих громадян.

По війні зрозуміння ваги господарського розвитку поширилось і поглибилось дуже значно. Умовини нашого життя неначе присилували нас розбудувати промислові, ремісничі і торговельні варстати праці. Але цій розбудові бракує покищо сильна підвалина: нема в нас покищо ремісничих бурс. Зате кожного дня пливе до міста хвиля найактивнішого сільського елементу по науку і працю в промислі, торговлі й ремеслі. Ця наука тільки тоді принесе користь молоді й народові, коли ремісничі бурси охоронять цю молодь від небезпек великого чужого міста і дадуть помічну руку й найбіднішим вийти в люди...

Виділ Ремісничо-Промислової Бурси у Львові, сповняючи своє статутове завдання (§ 2. виховання української молоді на фахових ремісників і промисловців) і розуміючи потреби національного життя — приступив до розбудови ремісничої бурси. На місце малого і невідповідного будинку, що міг помістити тільки 20 питомців — ми купили одноповерхову каменичку і партеровий дім для 60 хлопців.

Подаючи це до відома нашому громадянству, в надії на зрозуміння наших змагань кличемо:

Поможіть нам виплатити дім для Ремісничої Бурси!

Вступайте в ряди наших співробітників, як члени основники (одноразова жертва 200 зл.), як члени спомагаючі і члени звичайні.

Ухвалюйте на кооперативних зборах і засіданнях громадських рад жертви на Ремісничу Бурсу!

Купуйте цеголки на фонд Будови Ремісничої Бурси!

Жертви приймає Земельний Банк. У Злучених Державах можна висилати через „Обєднання".

Ждемо на Вашу поміч. Не відмовте її для добра нашої молоді, яка скрізь і завсіди була запорукою добра цілого народу.

Львів у квітні 1936.

Головна Рада Ремісничо-Промислової Бурси у Львові, вул. Ходоровського 3.

о. проф. А. Бучацький,
голова.

Василь Цьонь,
секретар.

Жінка: Ти якось так страшно виглядаєш, що хіба думаєш про ось дуже неприємного.

Чоловік: Ти, найдорожча, є одинокою моєю думкою...

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах,

Частина друга.

Передрук вабороняється! — Авторські права застережені.

58

23.

На всіх двірцях снували безконечні черги ваґонів. Велитенські паротяги, рухаючи сталевими ліктями, поважно, мов циркові слони, проходжувалися по рейках. Ґорять зіркаті очі, з ніздрів прудко вилітає сердите дихання. Коло ваґонів у нічному морозному тумані безупинно снують сірі постаті. Праця клекоче. Сотні тяжких ніг гупонять по замерзлому помості. У касарнях рух і напруженість. Ще не зійшло сонце, а згуки сурми просікли морозяне повітря. Біжать вояки, одягаються, чистяться, готуються до виступу. На площі камінем втоптано замерзлий сніг. Військо стислими лавами виступило в напрямку Кевелева.

В годині вісімнацятій дижурний штабу висилає телефонограму: — Гальо! Тут Ясіня. Наше військо розпочало воєнні операції. Боєва лінія Близниця — Менчіль. Мета — опанувати Рахів. Сили ворога значно переважають наші. Позиції закріплені міцно.

„Гальо, гальо! Аґенція „Ройтер". Українці розпочали наступ на сході Мармарощини. Вони змагають опанувати Раховом, і Мармароським Сиготом до границь етноґрафічної Мадярщини".

„Алло! Слушайте! Всєм редакціям і савєтам! Аґентура преси савєтаф „Роста". Пєтлюровскіє банди вазабнавляют нападеніє на пралєтарят Венґрії. Беднацкеє населеніє сьол і ґарадской пралєтарят аказивают упорная сапратівлєнія хіщнічєскім планам бандітаф".

— — —

Ще не вернулися наші розвідчиці, як мадяри рухнули проти наших застав свої рахівські військові відділи. Прийшлося кинути на фронт усе, що могло носити й володіти військовою зброєю. Я з команданта зробився командуючим скорострільною „бриґадою".

Мороз починав спадати й над вечір випав нагальний, лапатий сніг. Під Тисою, в ліску, звичайна колиба захована наш польовий штаб. Передова лінія за Кевелевом на ґруні Буковинка в тому місці, де він сходиться з Тисою. Над самою прірвою, що з неї видно чудовий, убраний льодовими френдзлями водоспад Труфанець, розмістилася моя бриґада. Безупинно вергає густий сніг. Дерева обтяжені ним і гнуться до долу. Спочатку бавилися в перестрілку, але коли стемніло, прийшов наказ застановити вогонь.

Втихло по обох сторонах. Сніг далі густо засипає гори. По лінії фронту стоять вартові, вперто змагаючись із сніговою навалою. У півкільометровому від передньої лінії віддаленню, маневрує наш імпровізований броневий потяг.

Тиша. Скорострільна частина, вкопавшись у снігових завалах під віттям величезних смерек, напружено чекає наказу. Віти смерек набирають снігові нарости, гнуться, стрясають, ніби попіл цигарки, і набирають знов. Набряклі чеканням люди й їх машини заніміли. Мене покликали до штабу.

Передаю команду заступникові, струшую з себе купу снігу й віддаляюся в темноту. Йду в низ навмання без стежки, глибокою сніговою цілиною. Навкруги ні одного вогнику, ні єдиного згуку. Переді мною сіра, непрозора порожнеча. Кожний ступ, ступ у невідоме. Видається — протягнеш ногу, ступиш і полетиш у прірву темноти. Але ступаєш і чуєш сперття, борхаєшся, груди хвилюються, ніздрі втягають вогке повітря, на чолі зявляються теплі крапельки, що, змішавшися з холодними на щоках, стікають по обличчі в низ. Здається, йдеш по дні океану зо сплющеними очима й міцно затиснутими устами. Холодна солоновата вода, лишає на устах свій присмак, а ноги борхаються у зачіпних поплутаних водорослинах.

Нарешті перед самим носом, вигулькнули з темноти смереки. Обтяжені снігом, подібні на китайські пагоди. Між вітами мигнув огник. Наткнувся на варту. — Хто там? — Відгукнувся гаслом і пішов далі. Опинився коло дверей колиби.

У штабі повідомили, що маю йти в долину, до кевелевської школи. Там на мене чекають. Хто чекає, невідомо. Знов борхаюся снігом, знов бреду глибоким океаном і за деякий час опинився коло школи. В одному вікні, від вулиці, світиться. Входжу на подвіря й стукаю.

24.

У просторій, неупорядкованій кімнаті застаю Павла й... Кіті. Останню не сподівався тут зустріти. Обидвоє схвильовані. Кіті смертельно втомлена. Павло гасає по кімнаті й розкидаючи здоровезни кулаками верещить:

— Чорти! Дияволи прокляті! Грім їх розторощи на місці!

— Що сталося?

— Що сталося! Марійку піймали й затримали. Он хай панночка оповість. Знов та каналія Янчеюк заплівся. Хам, патинок! Піймаю — задушу, як вошу. І якого чорта ти не зачавив його тоді на Григорівці. Гріх зробив.

— Але я нічого не второпаю. Ти не хвилюйся, а розкажи виразно.

— Не хвилюйся! Там піймали її й мордують! Напевно мордують. Попадеш у руки хамові, не проси милосердя.

Кіті оповіла, як сталося. Вони обидві були в Рахові, йшли містом і їх затримала варта. Марійка не назвала справжнього назвища. Завели на вартівню і почали перевіряти документи. В Марійки не було ніяких, а сказала, що потребувала в Рахові дещо накупити. Лишили зачекати. Має прийти якась людина, що знає ясінських людей. Марійка затурбувалася. По деякім часі привели ту людину, Марійка страшенно зблідла, а людина глянула на неї страшним поглядом і заверещала: — забеpіть її. Це шпіонка. Це Цоканова любка. Ну, розуміється, Марійку забрали, а Кіті післали назад сказати, що як не випустять Йонаша, то Мазійку повісять, а також мадяри хочуть вести переговори з українцями. Запрошують післанців і хочуть обмінятися домаганнями.

Павло сказав: — Висилається двох післанців. Мене й ще одного поручника. Я їду. Заложниками лишається пан Йонаш і його родина. Памятайте собі це, панночко. Боротьбу на фронті тим часом застановлено.

Павло вийшов і залишив нас з Кіті. Вона була остаточно знесилена. Хотіла мені щось оповідати й не могла. Поклав її на якийсь тапчан і по можливості тепліше прикрив. Зараз заснула. Яж деякий час сидів над нею й дивився на її бліде, виснажене обличчя.

Серед темної ночі з Кевелева виїхали два вершники й почвалали здовж Тиси в напрямку Рахова. Коні розбивають глибокі снігові насипи та рвуть уперед. Це поїхали на переговори післанці.

— — —

А Марійку, після відходу Кіті, зачинили в малюсінькій холодній кімнатці невідомо якого будинку. Один стілець, кілька потрощених ослонів, стіл, а на столі лойова свічка.

До вечора ніхто її не турбував. Настала ніч. Спочатку не могла втихомиритися, бігала, диким звірем, по клітці і душила розбурхане серце, що мало не вилетіло з грудей. Образ людини з перекривленими устами не давав їй спокою. Кожної хвилини він міг знов зявитися перед нею й почати свої смертельні жарти. Їй пригадалася страшна ніч, коли наступали москалі й коли вона стратила свою дитину.

Але від того часу змінилося багато. Марійка змінилася, окріпла й тепер вона буде змагатися за свою свободу. Пригадала Павла, цілу справу, що за неї вони змагаються й ясно усвідомила положення. Вонаж воячка. Вона перша з жінок Гуцулії надягнула на себе зброю й нарівні з чоловіками стала до лави борців за оборону краю й народу.

Від свідомости цього, їй полегчало. Так! — думає. Яж знала, куди йду. Тепер соромно бути боягузом. — І Марійка вже спокійніше ходила по кімнаті, обдумуючи, що має казати, як будуть її допитувати.

Обмежений простір дозволив їй робити сюди й туди три кроки. Час тягнеться неймовірно довго. На дворі така жахлива темна ніч. Вергає сніг.

Роздумуючи над своїм горем, не зчулася, як відчинилися сінні двері й за пару хвилин відчула коло себе страшну, слизьку потвору, що від її самого вигляду, по її тілі заголосило морозом. Не помилилася в передчуванню. До неї зайшов Янчеюк. Одягнутий в уніформу мадярського підстаршини, на пасі кобур револювера. Правий його порожній рукав у кишені.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЩО КОШТУЄ ОРҐАНІЗАЦІЯ.

Комітет для організації робітників за промислами проголосив збірку на піддержку організації сталевих робітників.

Цих робітників начисляють на 400,000, себто щось стільки, скільки числять українців в Америці. Отже юнія має велике поле праці. Здавалосяб, що серед такого великого числа людей легко перевести організацію. Адже лекше перевести організацію серед робітників, що живуть густо в кількох місцевостях з сталевими фабриками, як розкинених по всій Америці дрібними кольоніями українців.

Комітет для організації робітників за промислами заявляє, що йому треба на організацію робітників 500,000 долярів.

Без грошевих видатків нема організації. Хто думає інакше за того можна сказати хіба те, що він організації не розуміє або організації не хоче.

ЯК ХТО ХОЧЕ ВДАРИТИ.

Дехто може подумати собі, що певно комітет для організації робітників за промислами не хоче організувати сталевих робітників, коли робить це організування залежне від зібрання 500,000 долярів.

Та як тільки проголошено збірку, виконний комітет юнії жіночих кравців повідомив комітет для організації сталевих робітників, що ця юнія готова дати на організування сталевих робітників 100,000 долярів.

Отже є люди, що вірять в організацію і її хочуть.

МОЯ ХАТА ЗКРАЮ.

Здавалось би, що жіночі кравці спеціяльно мають якусь приязнь до сталевих робітників. Та осідок юнії жіночих кравців є в Ню Йорку, бо Ню Йорк це осідок жіночого кравецтва. З інших міст мають їх трохи Філядельфія й Шікаго.

Осідком сталевого промислу є Бетлегем, Па., Питсбурґ, Па., та Ґері, Індіяна. Отже осередки сталевого промислу далеко від центрів кравецького промислу. Не звязані теж жіночі кравці з сталевими робітниками походженням цих робітників. У кравецьким промислі переважають жиди, а в сталевім промислі їх майже нема.

Отже й не сусідські відносини й не кровна близькість заставила жіночих кравців давати жертву на організування сталевих робітників, а хіба почуття спільности інтересів.

НА ОБОРОНУ РЕЛІҐІЙНОЇ СВОБОДИ.

У Ню Йорку відбулись організаційні збори товариства для оборони релігійної свободи.

До організації приступили представники католиків, протестантів і жидів. Рішили спершу занятися розслідом релігійної свободи в Мексику, де, як кажуть католики, обмежується грубо релігійну свободу ріжних церков, а передовсім католицької.

Можна таку організацію тільки привитати. Як зломиться обмеження релігійної свободи в одним краю, лекше потім боротися проти обмеження свободи в інших краях. Як покінчать з Мексиком, можна буде віднестися до організації з питанням релігійної свободи, наприклад, у Польщі.

ВІДЗНАЧИЛИ.

У Рочестері, Ню Йорк, відзначили медалею й пропамятним обідом за інтелігенцію й вірність — Рекса.

Ні, він не має назвища, а тільки перше імя. Це 2-літня поліційна собака пані Бизнес. Поліція розказує предовгу історію про те, як собака вратувала дівчину підчас снігової заметілі.

Історія цікава, одначе на що придалася медаля й пропамятний обід? Чи собака розуміла, що це значить? Чи може це така лекція іншим собакам, щоби вони взяли собі приклад з Рекса?

ЩО ВАРТА ЗАМІНА?

Маршалок Бадоліо, командант італійської армії в Етіопії, видав проклямацію про скасування рабства в Етіопії.

Очевидно, проклямація відноситься до околиць, окупованих італійською армією. Значить, етіопці, що були рабами, стали вільними людьми; але етіопці, що дотепер були свобідні національно, тепер у національній неволі.

Цікаво, чи велика їм з того потіха? Чи будуть вони почуватися щасливими з заміни особистої неволі за національну?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Спільне свячене з гаївками.

Три сотки учасників на спільному свяченому укр. прав. громади в неділю, 19. квітня, мали нагоду перший раз у нашому місті налюбуватися співами і грами гаївок, які на цей день підготовив о. С. Мусійчук.

Що ми бачили? Ось гості сидять за столами і їдять свячену паску. Підноситься куртина і на сцені 60 осіб молоді: хор ім. Лисенка і молоде сестрицтво, всі в гарних українських строях. Починають гаївки піснею „Прийди, весно", яку відспівали клячучи, бо це прохають приходу весни...

По цім ідуть гаївки з відповідними рухами: Вже весна воскресла, Кострубе, Воротарь, Чорнушко, Зельман, Огірочки, Воробеечок, Вербова дощечка, Данчик, Вставай, діду, паску їсти, Подоляночка, Галя, а закінчено гаївочки нашим славним Жучком. На лицях присутніх видно то сміхи, то сльози радости, бо перед їх очима рідний край, рідна церковця, а кругом неї все село приглядається молодим, як виводять гаївчі - хороводи.

Відчит про ці обрядові наші ліпші пісні дав о. Мусійчук, який сам і управляв хором, а на пяні приграла його донечка панна Ірися. Між учасниками було і багато чужих людей ріжної народности, які подивляли красу наших гаївок і нашу любу молодіж та любувалися з нами. По обіді і гаївках були забави і танки на салі до пізної ночі. Ще ніколи тут так весело не бавилися люди як тепер, а підчас забав нічого не говорили тільки про гаївки, та про це, як і які гаївки в котрім повіті і селі співають. Не забули присутні і на тих, що потерпіли від повени, і зложили $12.25, які переслано на згадану ціль через Обєднання.

Громадянин.

— Коли ще від кого позичу гроші колинебудь, то лише від песиміста.

— Чому?

— Бо песиміст заздалегідь рахується з тим, що ніколи вже не побачить тих грошей.

— Перепрошую, чи тут мешкає якиЙ Птах?

— Так, на третьому поверсі. Називається Сорока.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Організаційні збори відділів У. Н. Союза.

З нагоди приїзду головного рекордового секретаря У. Н. Союза, п. Дмитра Галичина, до Шікаґо відбулися в нас в неділю, дня 19. квітня, організаційні збори всіх відділів У. Н. Союза. Збори мали місце в церковній галі української католицької парохії на вулиці Райс.

Головний радний п. Тарас Шпікула відкрив збори та покликав до слова п. Дмитра Галичина, головного рекордового секретаря У. Н. Союза.

Головний секретар виявив свою радість з того, що хоч його приїзд до Шікаго не був наперед проголошений, то всетаки без агітації, лише на короткореченцевий заклик зійшлося поважне число союзовців. Головний рекорд. секретар говорив:

Темою нашого сьогоднішнього говорення буде Український Народний Союз. За кожним разом, як ми сходимося, повинні ми мати на увазі У. Н. Союз, бо лише він є нашою одинокою ціллю, нашим єдиним змістом! Ми маємо свої родинні обовязки, громадські завдання, маємо на увазі старокраєві і тутешні справи, то здиве вас може, чому я мав би говорити, що У. Н. Союз є нашою одинокою ціллю. Говорю це тому, що У. Н. Союз є нашим змістом, є тою збірною точкою, є сходяться ті всі мною вичислені справи, обовязки і завдання. Отже коли ми дбаємо за У. Н. Союз, то тимсамим дбаємо про старокраєві й американські потреби українського народу. Як запомогова організація — Батько Союз обнимає всі благородні справи, звязані з нашим життям на рідних землях і на еміґрації. Союз плекає любов до рідного краю, вчить нас любити і нашу нову вітчину. Я маю ту смілість твердити сьогодня, що якби в Америці не стало У. Н. Союза, то зміст нашого життя був би порожній: тоді серце української еміґрації в Америці перестало би бити.

Нині я хочу порушити ті справи, які є для У. Н. Союзу найактуальніші. Таких справ у нас було більше, але по переведенню реформи в У. Н. Союзі, коли в старім роді обезпечення осталося лише 500 членів, нашою найактуальнішою справою є приєднування нових членів. Треба сказати собі правду в очі, що це є дуже занедбана сторінка Союзового життя. Треба вже раз нам усім набрати волі й охоти до праці на тому полі, бо заведення вини на депресію не видержує критики, бо американські асекураційні компанії ростуть у членство без огляду на депресію.

Я хочу навести деякі голоси наших урядників відділів і членства відносно тих перешкод, що здержують розвій членства У. Н. Союза.

Одні кажуть: зависокі вкладки! Якби це було справді так! Тимчасом, коли порівняти наші вкладки з найбільшими американськими асекураційними компаніями, то вкладки до У. Н. Союзу є нижчі по відтягненню 45 центів на газету і інші фонди, як народний і конвенційний. В тому напрямі ми пішли вже так далеко, що звільнили членів Союзу до 24-го року життя від газетного обовязку, а на наступній конвенції можна ще зробити інші зміни.

Другою причиною, чому У. Н. Союз не зростає, як повинен, є самі батьки, які кажуть: Нащо ти, сину, маєш платити до У. Н. Союзу? От я платив 20 літ, а Союз тепер підвищив мені вкладки. Батьки кажуть правду, що Союз підвищив вкладки, але зробив він це тому, що від 1915 року ми себе дурили, бо думали, що Союз може дати дешевше обезпечення ніж американські компанії і саме через це самодурство ми мусимо тепер платити більше; **але навіть тепер не платимо більше, як деінде.** Чому від 1914 року Союз мав дешеві вкладки? Тому, що багато членів верталися до краю і лишали вкладені гроші в касі Союза і власне цей „сурплюс" позволяв нам мати дешевші вкладки, ніж деінде.

Кажуть деякі: Американські компанії не мають права підвищити вкладок! Так, це правда. Є американські організації з т. зв. замкненим контрактом. Їм не можна підвищати вкладок і тому власне від 1929—35 року 170 таких компаній збанкротували, або були реасекуровані іншими компаніями. Від 1929 року американські асекураційні компанії позичили 90 міліонів долярів від „Реконстрокшен Фінанс Корпорейшен", а запомогові організації не мали потреби запозичатися, бо фінансово стояли добре.

Молодь не хоче вступати до У. Н. Союзу, бо, мовляв, ми не хочемо йти на збори, де наші батьки торочать задово про моловажні справи.

Отже якщо ми вже такими родилися, що любимо багато не до речі говорити, то постараймося, щоб молодь творила свої окремі відділи.

Я думаю, що головною причиною є ми самі. З 380 відділів Союзу в Америці лише 50 є активних, 150 менше активних, а решта зовсім неактивні. Минулого року вислав вам У. Н. Союз підручник, як організувати нових членів. Тут я хочу ще доповнити його деякими завагами, коли мова про приєднування молоді. До молоді мусимо підходити крім патріотизму ще й з бизнесового боку. Молодим людям, що вже вийшли з батьківського дому і самі заробляють на життя, треба доказати, що:

1) Союз дає їм таке саме обезпечення за ті самі гроші і ті самі привілеї, що й американські компанії.

2) Союз дасть їм іще щось таке, чого не одержуть вони в американських компаніях.

(Тут наведено приклади).

Є звісною річю, що молода людина, головно професіональна людина, вибється скоріше між люди, якщо держить звязки і знайомства з матерніми товариствами, ніж людина, що стоїть осторонь такого життя! А в додатку розумна людина думає про будучність, і чого навчиться вона, будучи в У. Н. Союзі, може придатися їй уже навіть у недалекій будучности, коли Українська держава стане дійсністю. Молодь, що вступить до У. Н. Союзу, є забезпечена від чужих впливів. Вона не може пропасти для свого народу, бо У. Н. Союз має нагоду при помочі книжок, преси і т. п., вишколити її на будучних провідників української еміґрації.

Щодо дітей, то часто ми могли почути, що У. Н. Союз не мав грамот, які притягали би дітей. Говорено, що треба конечно впровадити „Ендовмент" грамоти. Тепер Союз уже має таку грамоту, звану грамотою 16-літнього вивінування. На тій грамоті не можна ніколи нічого стратити, а навпаки, тільки зискати. Щоби було ясно, скажу, що коли приміром батько дитини платить 50 центів місячно, то на протязі 16 літ вплатить 96 доларів, а дитина одержить 100 долярів. Крім цього Союз несе ризико її смерти повних 16 літ.

Якщо батько дитини не може платити повних 16 літ, то від 1 до 10 років обезпечення батько дитини може по 16 літах дістати в формі виплаченого обезпечення більше, ніж він вплатив, або може дістати безплатне продовження і ще певну готівку по 16 літах. А по 10 роках членства зачинаються вартісні звороти готівкою. Ця грамота повинна нам помогти тепер у приєднуванні дітей в члени Союзу. Коли взяти під увагу, що на 13 відділів У. Н. Союзу в Шікаго є всього 399 дітей, то це рішучо замало. Тому вам треба взятись конечно до праці в цьому напрямку, щоб збільшити те число, та на протязі цього року принаймні його подвоїти.

По слові п. Галичина розвинулася дискусія, в якій взяли участь: пп. Карпа, Гуль, Любас, Кривовяз, Квачан, Бабяк, Подоля й інші.

Більшість запитувачів хотіла знати, чи У. Н. Союз може помогти до вибудування Союзового Дому в Шікаго. Вони подавали причину, чому без такого дому не може як слід розвинутись союзова праця. Лиш одинокий пан Гуль спротивився будові Союзового Дому в Шікаго, мовляв, такого нам не треба. Дехто знову зазначував, що дому нам треба, але сам дім членів не придбає, а треба праці членства.

Були ще питання щодо дивіденд нового роду обезпечення, суспензи членів і т. п. Головний рекордовий секретар п. Галичин вияснив усі справи, які були порушені на тих зборах, а щодо Союзового Дому в Шікаго заявив: У. Н. Союз зробить, що лише є в його силі і що є в межах його статуту, щоби помогти здійсненню цієї справи. Одначе У. Н. Союз не може збудувати Союзового Дому. У. Н. Союз міг би тільки уділити морґедж на такий дім, відповідно до тих ухвал з річних засідань головного уряду, які тепер є в силі. Якщо відділи хочуть такого дому, то нехай заангажують себе фінансово в тому підприємстві, нехай заангажують своє членство фінансово, нехай зберуть відповідний капітал, а тоді допера можна буде говорити про поміч Союзу, про його гіпотеку. Як справа так піде, як кожний відділ і членство Союза в Шікаго ульокує в Союзовий Дім свій гріш та буде втаратися про його удержання, то У. Н. Союз тоді буде мати певність щодо свого морґеджу на такім домі. Так поступають інші громади, які беруться до будови чи купна народних домів.

Ось це вкоротці перебіг організаційних зборів У. Н. Союзу в Шікаго, на яких то зборах головний радний п. Т. Шпікула покликав мене як секретаря.

По зборах відбулися ще збори урядників відділів і в год. 5.30 пополудні збори закінчено.

Степан Куропась,
секретар зборів.

НІМЦІ ХОЧУТЬ СИБІРІ.

Нема сумніву, що німці живуть сьогодні трохи завеликою національною фантазією. Це м. і. потверджує стаття професора Ернеста Горвіца. Він в індійському часописі „Прабудго Бграта" („Пробуджена Індія") помістив статтю, в якій доказує, що германи в давнину відкрили в Сибірі сонячну систему та нарисували перші нариси свастики. Вкінці каже: „Сибір мусить знову повстати батьківщиною всіх германів і там повинна засяяти наша віра. Німеччина може ще відгравати першорядну ролю в Сибірі, бо вона є скарбницею Европи. На сибірську землю нині звернені очі всіх германів. Там наші святощі й там будучина Німеччини"...

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союза, які відбулися 23 квітня 1936 року в головній канцелярії У. Н. Союза під ч. 81-83 Гренд Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж.

В нарадах, які почалися в 2 годині пополудні, взяли участь головний предсідник М. Мурашко, головний рекордовий секретар Д. Галичин і головний фінансовий секретар-касієр Р. Слободян.

Головний предсідник, відкривши збори, предложив для полагодження та вирішення такі справи:

Уділення нових морґеджів. Ухвалено уділити два морґеджі, один в сумі $7,500 на реальність Івана Сенишина з Лінден, Н. Дж., а другий в сумі $1,100 на реальність Стефана Федовича в Джерзі Сити, Н. Дж. Також постановлено інвестувати $77,214.34 у забезпечених і державою запоручених морґеджах.

Виміна морґеджів на Говм Овнерс Лон Корпорейшен бонди. Стверджено, що У. Н. Союз отримав бонди тої корпорації в заміну за морґедж у сумі $2,525 з Клівленд, О.

Перебрання реальностей на власність У. Н. Союза. Рішено перебрати на власність організації реальність під ч. 155 Двайт Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж., на якій У. Н. Союз мав морґедж у сумі $55,532 і реальність під ч. 500 Болдвин евеню, Джерзі Сити, Н. Дж., на якій морґедж виносив $93.-000. Ті обі реальности знаходились досі під частинною контролею У. Н. Союза.

Купно бондів. Рішено закупити такі бонди: Джерзі Сити, Н. Дж., 3¾% за $50,206.86; Тінек, Н. Дж., Дженерел фондінг 4¼% за $30,750 і Юнайтет Стейтс Трежюрі 2¾% за $65.000.

Оцінка грамот. Рекордовий секретар зазначує, що на днях головна канцелярія отримала від актуарія У. Н. Союза обчислення щодо оцінки грамот та смертности членів за 1935 рік. Згідно з вимогами асекураційних стейтових властей, члени повинні бути поінформовані про висоту оцінки їх грамот, тому власне отсею дорогою подаємо до відома всього членства, що оцінка грамот тих усіх членів, які з кінцем 1935 року були в нових родах обезпечення, виносила 143 відсотки, а знов оцінка грамот тих членів, які знаходяться в старім роді обезпечення, виносила 117 відсотків.

Смертність членів нового роду обезпечення виносила 61.-51%, а знов смертність членів старого роду обезпечення була 120.61%.

Тимсамим грамоти членів нового роду обезпечення мали на 26 відсотків більшу вартість, ніж грамоти членів старого роду обезпечення, а знов смертність між членами старого роду обезпечення була два рази вища, ніж смертність між членами нового роду обезпечення.

Коли порівнаємо оцінку грамот за 1935 р. з оцінкою грамот за 1934 рік, то показується, що в 1935 році оцінка грамот членів нового роду обезпечення підвищилася на 5%, а натомісць оцінка грамот членів старого роду обезпечення впала на 7%.

Подяки та посмертні згадки. Головний предсідник завважує, що в останніх часах він має багато нарікань зі сторони членів, передплатників та продавців „Свободи", що в „Свободі" забирається забагато місця вписуванням довгих посмертних згадок, чи знов вписуванням довгих подяк за виплату посмертних запомог та запомог з фонду запомогового. Такі нарікання треба конечно усунути. А усунемо їх тим, коли відділові секретарі візьмуть це під увагу та, присилаючи такі подяки й посмертні згадки, подаватимуть їх стисло й коротко.

Уділення підмоги членам, що потерпіли від повени. Рекордовий секретар відчитує просьби, прислані поодинокими відділами в справі підмоги тим членам, що потерпіли від повени. Також предкладає поіменний спис усіх членів, що потерпіли від повени, виготовлений ним відповідно до цього, скільки кожний з тих членів платить місячно за своє обезпечення.

По докладнім провіренні та переглянненні всіх просьб рішено висилати $1,000 з фонду народнього, а $789.91 з фонду запомогового, які виписано для фонду народного з фонду запомог., разом $1,789.91, як підмогу тим членам, що найбільше потерпіли від повени, та припоручено фінансовому секретареві-касієрові вислати призначені квоти до поодиноких відділів, а саме: від. 11; $115.50 для від. 11; $30.96 для від. 21; $121.66 для від. 30; $27.15 для від. 48; $295.60 для від. 56; $381.36 для від. 91; $21.12 для від. 110; $56.28 для від. 118; $157.26 для від. 166; $140.60 для від. 212; $120.40 для від. 236; $128.82 для від. 277; $193.20 для від. 300.

При розділюванню цеї підмоги між поодинокі відділи екзекутива У. Н. Союза кермувалась тим, в якій місцевості дотичний відділ знаходиться, скільки членів з дотичного відділу потерпіли та скільки ті поодинокі члени платять місячно за своє обезпечення до Союза.

На тім закінчено наради в годині 5.30 ввечір.

Д. Галичин,
гол. рек. секретар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На Рідну Школу.

Переслано через Обєднання від укр. прав. церкви $30 на Рідну Школу. Гроші зібрано на концерті Шевченка.

А. Хомич.

ЕМБРИДЖ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Дня 19. квітня відбулося в салі укр. прав. церкви спільне свячене. Гостина випала надзвичайно добре, бо складалася з добірної програми, котру переводив „товстмайстер" В. Качур.

Хор ім. Лисенка під управою о. І. Сенчука відспівав кілька пісень, а опісля ріжні гості виголосили цікаві промови. Між приявними були й чужинці, місцеві міські урядники.

При тій забаві приявні не забули також про Рідний Край та на зазив І. Ґоса зложили дрібними датками $6.42, які вислано через Обєднання на визвольну боротьбу.

М-к-с.

СКРЕНТОН, ПА.

На допомогу Лемківщині.

Як уже було подано в українській пресі, відбувся у нас дня 8. березня відчит п. Михайла Дудри в справі культурно - просвітньої допомоги Лемківщині. На відчиті зібрано $48, а також вибрано постійний Комітет Допомоги Лемківщині, який мав і на дальше занятись збіркою на ту ціль.

Цими днями Комітет одержав $10 від Товариства Жіноча Поміч у Скрентоні. Гром. Микола Гнатушко зложив $1. Разом Комітет одержав $11, які вислав до п. Борисевича, гоовного касієра Організації.

За Комітет Допомоги Лемківщині:
Степан Калакука, голова;
Степан Федицький, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Надіслали до Обєднання:

Гемтремк, Міш. Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза ухвалило на своїх зборах висиґнувати з товариської каси $25. — Іван Курчак, секр.

Ансонія, Конн. Тов. Запорозька Січ, від. 67 У. Н. Союза, рішило на минулих зборах призначити з товариської каси $10. — Григорій Патинюк, секр.

Пасейк, Н. Дж. Підчас спільного свяченого в галі укр. прав. громади зібрано $12.25.

Оборн, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 283 У. Н. Союза, $22.50. Збірка продовжується. — Григорій Мулик, секр.

Дітройт, Міш. Бр. св. О. Николая, від. 175 У. Н. Союза, ухвалило з каси $10, а $7.75 зложили наступні члени: Н. Буртник $2; С. Періжок $1; І. Братусь, Я. Поливка, А. Дяк, Г. Ясінський по 50 ц.; М. Попик, Т. Тустановський, В. Бартош, С. Костенко, Н. Горбянський, В. Братусь, М. Максимович, О. Каменець, Н. Набережний, Г. Било й В. Білінський по 25 ц. Разом $17.75. — В. Бартош, секр.

Лінден, Н. Дж. Тов. ім. Івана Франка, від. 306 У. Н. Союза, ухвалило на своїх зборах висиґнувати з товариської каси $25. — В. Моссора, секр.

Рачестер, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367 У. Н. Союза, рішило на своїх місячних зборах призначити з товариської каси $25.

Дербі, Конн. Тов. Запорозька Січ, від. 23 У. Н. Союза, ухвалило на своїх зборах дати з каси $10 для тих українців, які потерпіли від повені в стейті Конетікот. — За уряд: Т. Захаревич, С. Шуран і І. Бінковський.

Смитвил, Па. — Старанням парохії св. Володимира Великого зібрано жертви на потерпілих від повені $37.55.

Зложили отці: по $1: о. С. Вульчин, М. Ґондор, І. Бунга, І. Бунга, Марич, В. Зазворський (ст.); по 50 центів: Й. Глинський, В. Бісіган, І. Вархоляк, Т. Йоп, М. Колесар, М. Лумяник, Д. Бунга, С. Кость, Д. Стахурський, І. Процько, І. Вовк, М. Антощишин, П. Цап, М. Зазворський, Т. Бунга, І. Гончар, В. Лашинський, Д. Фрич, І. Бляха, М. Поглід, В. Вархоляк, А. Зазворська, Д. Копильчак, Д. Луців, Д. Сорока, Д. Солян, І. Циктич, В. Зазворський (мол.); по 25 ц.: М. Лисейко, В. Рапач, І. Стройговський, М. Фенчинський, О. Русняк, С. Бунга, І. Васильків, С. Коцур, Т. Зазворський (мол.), А. Михалко, Ю. Рондор, М. Плішка; Гр. Голубінка 40 ц.; А. Кость 15 ц. По $5 зложили наступні товариства: Церк. Сестрицтво Усп. Пресв. Богородиці, Братство св. Анни, від. 77 Н. Помочі і Ситизенський Клюб.

Повищу жертву висилаємо від українців для українців, без ріжниці на їх політичні чи релігійні переконання. Жертва призначена для тих, що найбільше потерпіли.

о. С. Вульчин.

Шікаго, Ілл. — Збірка на вулицях. — Українська громада в Шікаго перевела в неділю, дня 19-го квітня успішну збірку по вулицях на потерпілих від повені. Цю збірку влаштував Український Центральний Комітет міста Шікаго в співпраці з Комітетом місцевих жіночих товариств. Українське жіноцтво дуже гарно написалося, бо поверх 150 жінок і дівчат стояли в цей холодний день по вулицях від години семої рано до полудня. Українська громада зложила поверх $476, котрі то гроші будуть розділені в порозумінні з Обєднанням поміж українські родини, та вислані на адреси тих місцевих комітетів, які подасть Обєднання. Ця грошева поміч буде передана до місцевих комітетів через Американський Червоний Хрест, з яким наш комітет мав порозуміння, та якого пушки ми вживали при збиранні грошей.

Точніше звідомлення як і признання тим товариствам, що причинилися до тої збірки, комітет подасть у близькім часі.

За Український Центральний Комітет:

Іван Т. Паславський, секр.

Ню Йорк, Н. Й. — Братство св. Володимира, від. 130 У. Н. Союза, ухвалило на своїх зборах висиґнувати з братської каси $25 та вислати ті гроші до Обєднання для потерпілих від повені. За уряд: **І. Солтис**, предс., **М. Коваль**, секр.

Бофало, Н. Й. — Дня 9-го квітня відбулися збори Українського Американського Горожанського Клюбу, на котрих члени не забули також і за тих наших, тут переживаючих, українців, котрі потерпіли від страшної повені. На пропозицію, внесену предс. Ев. Тимковичем, та по ширшім обговоренні її членами П. Володкою, П. Сукмановським і С. Зарембою, приявні одноголосно ухвалили, щоби з каси клюбу призначити $15. За прикладом того клюбу пішло братство св. О. Николая, від. 127 У. Н. Союза і на своїх надзвичайних зборах ухвалило видати з каси $50. Братство св. Петра й Павла „Твердиня" приступило з жертвою $10, а також і приступили члени зі своїми жертвами, а саме: Ев. Тимкович, П. Володка й С. Рудий по $2, а Ю. Круцко $1. — Гроші в сумі $82 вислано до Обднання.

За Комітет:

Екзекутива Організації.

НА ВУЛИЦІ.

— Слухай, чи тому Цуропалкові можна вірити?

— А в чому річ?

— Я думаю, чи він певний довжник...

— А ти позичив йому що?

— Та трохи так — я просив його, щоб позичив мені десять долярів, а він втиснув мені в руку два доляри та відійшов скоро, кажучи: „Решту іншим разом".

УМИРАЄ ЗАХІДНІЙ ТИБЕТ.

Цікавий опис подорожі італійського дослідника Туччія.

Країна пустині й руїн. — Столиця з двома хатами.

Італійський дослідник і мандрівник, Джузепе Туччі, якого вважають найкращим знавцем Тибету, вернувся недавно з подорожі по країні лямів і подав у кількох статтях враження про ту країну.

— Західній Тибет — каже Туччі — це країна, яка вмирає. Вона перемінюється у величезний простір руїн і пустині, так як це сталося вже з великою частиною середущої Азії. Що дня приходять вістки про нові руїни. За кілька літ мистецькі твори, які я подивляв підчас моїх колишніх мандрівок по Тибеті, пропадуть, а останеться лише на фотографіях. У тій частині Тибету жили люди, що цікавилися тим другим, надземським життям. Були мистці, які вміли зобразити душу Сходу. Були королі, під владою яких країна розвивалася. Сьогодні пропав усякий слід життя, а пустиня своїм піском вкриває і нищить навіть і останки людської праці.

Ми переїшли гірське пасмо Ляда через Баз Ля. Це найкоротша дорога, якою можна дістатися в долину Ґарток. Просмик не є вище над 1,000 метрів над поверхнею моря. А всеж усі мої люди захоріли на верховинську недугу. Веремя було дуже погане. Дощ, сніг, хуртовина. Це пусті простори, які викликують почування самоти та марности людського роду на землі. Нема ні сліду життя. Лише подекоди стрінемо стада диких ослів, яких тибетанці звуть чіян.

Ґарток, це головне місто західного Тибету. Тимчасом у тому місті є всього дві хати. Це мешкання двох губернаторів, а рівночасно це й гостинниці для подорожних і стайні для худоби. Довкола тих хат розложилися шатра для служби губернаторів, для торговців і шатра кочевиків. Ґарток 4,500 метрів понад морською поверхнею. Комарів тут тисячі, як у день, так і в ночі.

Як ми прийшли до Ґартока, довідалися, що „місто" готовиться до приняття нового губернатора, який приходить із Ляси. Йому назустріч вийшли слуги та службовики відправленого губернатора та жінки в святочних одягах. Пів милі перед Ґартоком, під окремо поставленим шатром, витатимуть нового губернатора. Перед ним подорожують його клунки, навантажені на мулів, із червоними вуздечками та стяжками, а ведуть їх вояки. Потім ступають два тамбури, а за ними йде губернатор. Він у святочному мандаринському одязі з жовтого шовку. За ним іде його жінка, дочка, управитель і цілий відділ слуг і служниць.

Ґубернаторова жінка має довкола шиї велике намисто перел. Ґартокські жінки палять у честь нового губернатора тиміян і масло у срібних вазах, що є прикрашені вісьмома знаками щастя. Губернатор переходить між їх рядами та до всіх усміхається. Потім сідає на китайські килими, що покладені під шатром, і пе тибетський чай.

Після того, як я йому мусів розповісти мою подорож по Тибеті, губернатор устав, сів на коня і чвалом, супроводжений почотом пігнав до святині, щоб на вколішках приняти благословення лями.

Від Ґартока до Ташінґанґа простягаються безмежні степи. У Ташінґанґу ми відпочивали два дні. Колишня королівська палата перемінена в монастир. Це останній монастир по дорозі до Індії, який є під владою Ляси. Після довгої мандрівки прийшли ми до Лєґ. Це дуже оживлене місто, в якому живуть ріжні народи та племена середущої Азії. Тут уже чути ріжні мови й видно ріжну ношу. Тут уже кінчиться пустиня.

Хто ошуканець?

— Слухай, Моріц, тих десять долярів, що ти мені позичив, були фальшиві!

— То неправда.

— Ти мені це кажеш? Я зараз переконав би тебе, ти ошуканче, я тепер зараз переконав би, колиб мав тих десять долярів, та їх уже видав!

—o—

— Пані Петрова, ви чого нині в такій жалобі?

— А це по чоловікові, прошу пана.

— Якто? То вже помер і ваш другий чоловік?

— Е, ні, лише, бачите, як я гніваюся з моїм другим чоловіком, то на злість йому ношу жалобу по першому чоловікові.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (151)

Кілька вояків Тарзана впали від вистрілів їздців Назіра, але сміливі александріяни стояли збитою масою та виповняли кожду люку в своїх рядах. Тепер кавалерія вже знаходилася лиш кілька кроків від них. Незадовго вони згинуть під копитами коней.

Тарзан крикнув команду. Немовби на чарівний удар, перший ряд розступився. Зроблено це так скоро, що коні понесли здивованих арабів крізь отвір. Потім ряди назад замкнулися. Відділ Назіра був замкнений у квадраті, що з усіх боків був наїжений списами.

Декотрі александріяни кинулися перед коні й згинули під їх копитами. Інші схопили за уздечки. Вилетіли довгі списи. Блиснули мечі. Загреміли рушниці. Арабів стягали з коней. Понад ревом і криком бою підносилось іржання коней.

Потім з ліса висипалася орда чорних, що втікали перед засідкою Томі Велша. Їх провідник побачив тяжке положення Назіра й постановив післати йому допомогу, щоби в цей спосіб його вийська дістали поміч кавалерії. Він кричав приказ: „Звільніть наших їздців! До атаки!"